

կան զբաղանքն թիֆլիզու : Զոր զնեաց ի զերողացն՝ նախագրեալ Յարութիւնին որդի՝ քաղցրապատու ծառն՝ շառաւիղեալն ի բարի արմատոյ՝ բարեպաշտօն վաճառականն Մարտիրոս՝ իբրեւ զգեղեցիկ եւ զմեծագին մարդարիտ : Եւ ընծայեաց մեծաւ սիրով ի ձեռս վերոյդրեալ երջանիկ Առաջնորդին՝ առ ի լինել հոգեւոր յիշատակն իւրն եւ իւրացնոցն ամենեցուն ի սբ. Աթոռս Թմայի սրբազան Առաքելոյն : Կամեցեալ սովաւ ժառանգել զերանին Նսայեայ կայծակնամաքուր մարդարէլն , որ առէ : «Երանի , որ ունիցի յիշատակ ի Սիօն եկեղեցի» : Ապա խնդրի ի միաբանիցդ մեծի Աթոռոյս՝ որք ընթիսնուքն զայս սբ. Աւետարանս , յիշել ի բարին՝ զԱզուրկցի Տուսենց Յարութիւնեան Մարտիրոս վաճառականն եւ զծնողսն , եւ զորդիսն , եւ զհամբռն աղղայինս նորա զկենդանիս եւ զննջեցեալս : Զորս զամենեւեան օրհնեսցէ Քս. , հատուցանելով բազմապատիկ վարձս՝ հոգեւորապէս եւ մարմնաւորապէս եւ յիշեսցէ որպէս զաւակն , յորժամ զայ արքայութեամբ իւրով , ամէն :

Գրեցաւ յիշատակաց բանս , ի թուականին մերում ՌՄԽԵ . յամսեանն յունուարի ԺԲ , ի յԱռաքելական հրաշազարդ սբ. Աթոռս Թովմայի՝ որ ի գիւղաքաղաքս Ազուրկիս :

Ազուրկիս .

Արսագրեց՝ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆՑ

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԹԱԺԻՍՏՆԵՐ

Գրական շանթաժիստների դոյութիւնն այժմեան համաշխարհային մամուլի մէջ գրականութեան անշուշտ ամենատխուր երեւոյթներէց մէկը պէտք է համարուի :

Մասնաւորապէս եւրոպական մամուլի մէջ այսպէս անուանուած «գրական շանթաժիստները» այժմ. դժբաղդարար, մեծ դեր են խաղում. եւ նրանց լեզիօնը օրէցօր բազմանում է : Այդ լեզիօնը մի տեսակ ոյժ է կաղմում. որի հետ հարկաւոր են համարում կոտել նոյն իսկ յարգելի հիմնարկութիւններ, ու անձեր : Շանթաժը փոքր առ փոքր մուտք է գործում եւ հայ մամուլի մէջ , եւ այդ շատ հասկանալի է , որովհետեւ շանթաժիստ անունն կրող արարածները կենդանաբանական դասակարգութեան մէջ ամենատարածուած տեսակներից մէկն են համարուում : Այդ ցեղերից ազատ լինելու համար շատ անգամ հարկաւոր է լինում ոչ թէ միայն բարեխղճութիւն, այլ եւ մի տեսակ ուղիղ ինտալիսիտ եւ հեռատեսութիւն : Իմ կարծիքով, մինչեւ անգամ եւ բարեխիղճ պարբերական օրգանները, զոնէ մի առ ժամանակ , զոհ են դառնում գրականութեան այդ ցեղերի ստոր հաշիւներին : Դարձնել մամուլը գէնը անձնա-

կան նպատակները, ստոր ձգտումները համար, չխնայելով ոչ մի անազնիւ միջոց իրագործելու համար այդ նպատակները, ահա գրական շանթաժիստները յատկութիւնը ։ Իբրեւ պատկզիխանաներ եւ շարախսաներ, շանթաժիստները ստեղծում են մի տեսակ տերրոր (սարսափ) ամեն մի շրջանի մէջ, որի հետ նրանք չփուում են, եւ շատերը վախենում են նշարանցից ։ Շողոքօրթում են նրանց, աշխատելով մի կերպ ազատուել նրանց շարամտութիւններից եւ անաղնիւ յարձակումներից ։

Գրականութեան ամեն մի ասպարիզում դրանք մուտք են գտնում եւ գործում ըստ ցանկացածին ։ Նրբ այդ ցեղերը, դիցուք, սեցիւղենա են լինում, նրանք պահանջում են, որ իրենց շողոքօրթին, ճոխ ընթրիքների հրաւիրեն, նոյն իսկ փոքրով կաշառեն, որպէսզի պիէսները ու դերասանների մատին աննպաստ կարծիք չյայտնեն լրագրում ու այդպիսով չվնասեն թէ թատրոնին ու թէ դերասաններին ։ Նրբ սկսուեց Պանամայում ջրանցք ստեղծելու համար յայտնի մեծ գործը, շանթաժիստներին կաշառում էին, որպէսզի նրանք լաւ նպաստաւոր ու քաջալերող կարծիք յայտնէին լրագրութեան մէջ այդ ջրանցքի ապագայի մասին եւ այդպիսով կապիտալ որոշայն յիշեալ դործի անաղնիւ եւ ագահ հիմնարկողների համար ։ Նրբ շանթաժիստը կրիտիկոսի դեր է խաղում, շատ գրողներ, առաւել նոր ու անյայտ գրողներից, աշխատում են նրա համակրութեանն արժանանալ, որպէսզի չհնթարկուեն անողոք եւ անխիղճ քննադատութեան ։

Գրականութեան այդ ցեղերը տերրոր են մատնում եւ բոլորովին մասնաւոր անձանց ։ Մի այդպիսի շանթաժիստ օրինակ ցանկանում է ամուսնանալ մի օրիորդի հետ, բայց մերժում է ստանում թէ ծնողներին, թէ նոյն իսկ օրիորդի կողմից, եւ ահա լի սատանայական վրէժախնդրութեամբ հա մի սարսափելի պատկզիլ է գրում խեղճերի դէմ ։ Մի յարգելի փաստաբանի գիցուք թէ մի որեւէ գործում խօսել է շանթաժիստի բարեկամի դէմ եւ ահա գրականութեան ցեղը դարձեալ դիմում է զանազան ստոր միջոցների եւ տպագրական խօսքով ամեն կերպ աշխատում է նսեմացնել յիշեալ փաստաբանի անունը եւ վաւկը ։ Մի բժիշկ հնար չի գտել օրերով մնալ շանթաժիստի հիւանդ ազգականի մօտ եւ ահա այդ «յանդուգն» բժշկի դէմ շանթաժիստը գործում է մի սարսափելի արշաւանք գինուած ստութիւնների եւ զրպարտութիւնների մի ամբողջ արօնեալով ։ Այս ինչ բանկը չի կամեցել իւր դիւրեկտորի միջոցով խոշոր կաշառք տալ յայտնի շանթաժիստին եւ վերջինս ի հարկէ ոչինչ չէ խնայում, որպէսզի տպագրական խօսքով կասկած յարուցանի բանկի դէմ եւ մատնի նրան կրիկոսի ։

Ինչպէս վերեւ յիշեցինք, շատ անգամ նոյնիսկ բարեխիղճ օրգանները շանթաժիստների զոհ են դառնում եւ դա շատ հասկանալի է ։ զրպականութեան այդ ցեղերը դրում են իբր թէ յանուն բարձր գաղա-

փարսերի, նրանք հարկ եղած դէպքում ընդունակ են թափել կոկորդիշ-
ոի արտասուէնքներ եւ քանեցնել քաղցր լեզու, ի մարդասիրական զգաց-
մունքներով: Մերթ պատահում է, որ այս կամ այն գէպից իբր թէ
յուզուած շանթաժխտաները խօսում են կծու ու թունաւոր լեզուով:
Ո՞վ կարող էր կարծել, որ հռչակաւոր Միրարոն, այդ թունոյ յեղափո-
խականը, այդ հոեաորը, Փրանսիական այդ փայլուն տաղանդը ծածուկ
կերպով նպաստ է ստանալիս եղել թագաւորից, այն Միրարոն, որի
արձանը Փրանսիական հասարակապետութիւնը բաղմեցրել էր Պաթէօ-
նում: Երբ յայտնուեց, որ մեծն Միրարոն, յեղափոխական Միրարոն
եւս կաշառուած է եղել անբաղդ թագաւորից, նրա արձանը դուրս չը-
պրտեցին Պանթէօնից: Նոյն իսկ Միրարոյի մէջ էլ ուրեմն որոշ չափով
շանթաժխտի ոգի է եղել:

Շանթաժխտաների ստու թիւնների ու զրպարատ թիւնների դէմ աւ-
պադրական խօսքով կռուել շատ դժուար է: Դուք կհերքէք մի սուտ,
նրանք կհնարեն տասը սուտ: Երբ մարդ չունի ոչ խիղճ եւ ոչ ամօթ,
ստեր եւ զրպարաութիւններ հնարել կարող է անվերջ: Եւ այդ է պատ-
ճառը, որ ոմանք իրենց պատիւը շանթաժխտաներից պաշտպանելու հա-
մար դիմում են հասարակութեան մէջ ընդունուած այլ միջոցների:
Թէեւ մամուլը նախատում է այդ միջոցները:

Կար ժամանակ երբ տպագրական խօսքը գրեթէ սուրբ էր համար-
ւում: այժմ էլ հէնց հասարակ ժողովուրդը մի առանձին հաւատով եւ
յարգանքով է վերաբերում ամեն մի ապուած տողի: Շնորհիւ զանազան
գրական արկածախնդիրների եւ շանթաժխտաների, որոնք մամուլի մէջ
մտցրին ամեն տեսակ կեղտոտութիւն, այժմ գրականութեան եւ առհա-
սարակ տպագրական խօսքի վարկը բաւական ընկել է: Շանթաժխտանե-
րը խողերի նման մտան գրականութեան տաճարը, տպականեցին այն
եւ դարձրին աղբանոց:

Երանի այն ղեկավարողներին, գրականութեան ծառայող այն
գործիչներին, որոնք կարողանում են մաքուր պահել իրենց տաճարը
այդ խողերի արշաւանքից:

Փայլուն խօսքերն ընդունակ են, ի հարկէ, շլացնելու շատերին
եւ պատահում է, որ բարեխիղճ պարբերական օրգաններն անգամ սխալ-
ւում են եւ շանթաժխտաներին գործիչների տեղ են դնում: Անբարե-
խիղճ օրգանները, ի հարկէ, զիտակցարար են ընդունում գրականու-
թեան այդ ցեղերին իրենց գիրկը եւ այս պատահում է աւելի յաճախ:

Շանթաժխտաները գրականութեան փնտսակար բացիւններ են, բա-
ցիւններ, որոնց դէմ կռուելը սուրբ գործ պէտք է համարուի:

(«Նոր-Դար»)

ԲՃ. Ի. ՋՈՒՐԱՐԱՆ